

Läkarorganisationerna och WHO möttes i Stockholm:

Det miserabla hälsoläget i öst ställer krav på bistånd

Hälsoläget i regionens östra delar har försämrats katastrofalt under de senaste fem åren. Att vända denna utveckling är en prioriterad uppgift.

Det fastslogs vid ett möte mellan WHO's Europaregion och European Forum of Medical Associations i Stockholm 1–2 februari.

EFMA bildades 1984 på initiativ av dåvarande regionaldirektören i WHO, och har som främsta uppgift att företräda de nationella läkarorganisationerna i Europa i kontakterna med WHO's Europaregion. EFMA ägnar sig åt klassiska folkhälsofrågor som infektionssjukdomar, vaccinationsläget, HIV-aids, tobaksrelaterad sjuklighet, rehabilitering av tortyroffer, men också åt kvalitetsgranskning och patienträttigheter.

Vid mötet i Stockholm deltog 49 läkarorganisationer från 39 länder, plus företrädare för WHO's regionkontor i Köpenhamn.

Regeringskonferens i Ljubljana

Uttalandet om hälsosituationen ska föreläggas den regeringskonferens som kommer att sammanträda i Ljubljana, Slovenien den 17–20 juni. Ämnet då är europeiska sjukvårdsreformer. Konferensen uppmanas att beakta läkarorganisationernas bidrag vid utvecklandet av hälso- och sjukvården.

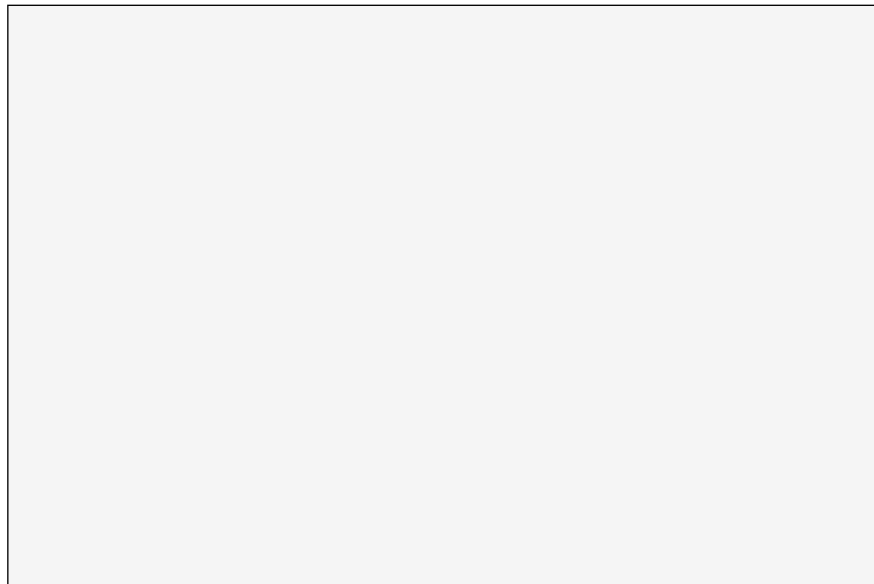
– Läkarorganisationerna har på senare tid flyttat fram sina positioner, anser Anders Milton, VD i Sveriges läkarförbund och nyvald ordförande i European Forum of Medical Associations.

– Tidigare hade WHO initiativet, men mötet i Stockholm var »vårt» och WHO hade mer rollen som deltagare.

WHO's Europaregion omfattar inte bara länderna i Väst- och Östeuropa utan också de nya självständiga staterna som bildades efter Sovjetunionens upplösning – Kirgizistan, Turkmenistan, Dagestan, Kazakstan osv.

Nytt läge efter omvälvningarna

Omvälvningarna i Östeuropa och Sovjetunionen har förändrats förutsättningarna för EFMA's arbete. Till det bidrar också att krigshandlingar förekommit i Europa för första gången sedan andra världskriget – i forna Jugoslavien, mellan Armenien och Azerbajdzjan, i Tjetjenien.

– Den sociala infrastrukturen har lösts upp vilket haft stora negativa återverkningar. Hälsosituationen i Europa har försämrats, säger Anders Milton.

En uppgift för EFMA är att stötta läkarkollegerna i Östeuropa och de nya staterna i bildandet av professionella och fackliga organisationer.

– Ett problem är att flertalet av dessa länder inte har någon tradition av professionella organisationer i västeuropeisk mening. De saknar erfarenhet av såväl professionell som exempelvis förhandlingsverksamhet. Detta behöver de hjälp med, men de startar från nolläge.

– Medicinska sammanslutningar existerade tidigare men fungerade som statens förlängda arm med uppgift att främja realsocialismens framväxt. De var dessutom organiserade enligt industriprincipen och omfattade alla, från biträden till professorer.

Mot denna bakgrund finns det i dessa länder en utbredd misstro mot tanken att bilda nya läkarorganisationer.

– Många tror att det blir samma sak som tidigare, säger Anders Milton.

Svensk modell för bistånd?

Sveriges läkarförbund var tillsammans med Socialstyrelsen en av initiativtagarna till Östeuropakommittén. Dess uppgift är att främja långsiktig medicinsk kunskapsupbyggnad i Estland, Lettland och Litauen samt S:t Petersburg.

Det sker bl a genom att sjukvårdspersonal kommer till Sverige för auskulta-

Hälsosituationen i Europa har försämrats under senare år. Bistånd från läkarorganisationer i väst till kollegerna i öst kan vara ett sätt att förbättra läget. Bilden är tagen på en intensivvårdsavdelning på ett ryskt sjukhus.

tion och utbildning. Riksdagen har för innevarande budgetår anslagit åtta miljoner kr till verksamheten som sköts ideellt av pensionerade svenska läkare.

– Detta kan vara en modell för andra västeuropeiska läkarförbund som vill hjälpa kolleger i öst, kommenterar Anders Milton.

Jan Lind

HÄLSAN I VÄST OCH ÖST. En 15-årig pojke i Ungern kan statistiskt förväntas uppnå 67 års ålder, medan hans jämnåriga i Israel eller Island blir 77 år.

Varför är hälsoskillnaderna mellan Väst- och Östeuropa så stora? Brist på vetenskapliga data gör att det inte finns några säkra svar. Höga dödstal i hjärt-kärlsjukdomar, våldsamma olyckor och låg självskattad hälsa tyder på samhällen i kris. Viktiga förklaringsfaktorer kan vara livsstil, beteende och kostvanor med rökning som den viktigaste.

Upplagd svag egenkontroll över hälsan har dokumenterats i centrala och östra Europa. Detta kan vara kopplat till bristande kontroll i vidare bemärkelse, vilket i sin tur kan bero på den sociala situationen. Mer forskning behövs som underlag för åtgärder.

BMJ 1996;312:421-5. •